

Οι αντιλήψεις και η στάση των επαγγελματιών υγείας και των φοιτητών έναντι του νοσηλευτικού επαγγέλματος

Δημητριάδου-Παντέκα Αλεξάνδρα¹, Τσαλογλίδου Αρετή², Λαβδανίτη Μαρία¹, Ντιό Ελένη³,
Σαπουντζή-Κρέπια Δέσποινα⁴

1. Επίκουρος Καθηγήτρια Τμήματος Νοσηλευτικής, Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης
2. Καθηγήτρια Εφαρμογών Τμήματος Νοσηλευτικής, Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης
3. Φοιτήτρια Τμήματος Νοσηλευτικής
4. Καθηγήτρια Τμήματος Νοσηλευτικής, Frederick University Of Cyprus

Τμήμα Νοσηλευτικής, Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η νοσηλευτική είναι ένα δύσκολο επάγγελμα, το οποίο στερείται κοινωνικής αναγνώρισης, με αποτέλεσμα να μην επιλέγεται από τους νέους και συχνά να εγκαταλείπεται από τους ήδη εργαζόμενους.

Σκοπός: Ο σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση των αντιλήψεων που διαμορφώνονται για το επάγγελμα από τους ίδιους τους νοσηλευτές, τους άλλους επαγγελματίες υγείας και τους φοιτητές και ο προσδιορισμός των παραγόντων που επηρεάζουν τη στάση τους.

Υλικό-Μέθοδος: Στη μελέτη συμμετείχαν 949 φοιτητές ιατρονοσηλευτικών σχολών, καθώς και εργαζόμενοι στο χώρο της υγείας. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με δομημένα ερωτηματολόγια, η σύνθεση των οποίων βασίστηκε στη νοσηλευτική βιβλιογραφία. Η στατιστική επεξεργασία έγινε με τη βοήθεια του στατιστικού υπολογιστικού πακέτου SPSS 12.

Αποτελέσματα: Το 89,2% του δείγματος πιστεύει ότι η άσκηση της νοσηλευτικής απαιτεί γνώσεις, δεξιότητες και κριτική σκέψη. Επίσης, το 82,4% υποστηρίζει ότι η ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας εξαρτάται από την ποιότητα εκπαίδευσης των νοσηλευτών που την παρέχουν και το 94,4% ότι καθήκον των νοσηλευτών είναι η δια βίου εκπαίδευση. Επιπλέον, το 82,6% των συμμετεχόντων θεωρούν ότι οι νοσηλευτές δεν χάνουν το ενδιαφέρον τους για τη φροντίδα του ασθενή όσο περισσότερο εκπαιδεύονται. Παράγοντες, όπως η θρησκεία και η συχνότητα λήψης αναρρωτικών αδειών δεν επηρεάζουν καθόλου τη στάση ως προς το επάγγελμα, ενώ το shock πραγματικότητας, η έλλειψη προσωπικού και το βίωμα αρνητικής προκατάληψης επηρεάζουν αρνητικά τη στάση ως προς αυτό.

Συμπεράσματα: Η αντιμετώπιση των παραγόντων που επηρεάζουν αρνητικά την εικόνα του επαγγέλματος και η πληρέστερη και συνεχόμενη εκπαίδευση των νοσηλευτών θα βοηθήσουν στην ευρεία αποδοχή του νοσηλευτικού επαγγέλματος από το κοινωνικό σύνολο.

Λέξεις Κλειδιά: Αντιλήψεις, στάση, νοσηλευτικό επάγγελμα, φοιτητές Νοσηλευτικής, κοινωνική αναγνώριση.

Υπεύθυνος αλληλογραφίας: Τσαλογλίδου Αρετή, Αγαθουπολέως 25, 40 Εκκλησιές 54636-Θεσσαλονίκη, Τηλ: 2310-200378, 6948377619, E-mail: aretitsa2010@hotmail.com

The perceptions and the attitude of health care professionals and students about the nursing profession

Dimitriadou-Panteka Alexandra¹, Tsaloglidou Areti², Lavdaniti Maria¹, Ntio Eleni³, Sapountzi-Krepia Despoina⁴

1. Assistant Professor, Technological Educational Institute of Thessalonica, Nursing Department
2. Lecturer of Higher Technological Educational Institute of Thessalonica, Nursing Department
3. Nursing Student
4. Professor, Frederick University of Cyprus

Nursing Department of Higher Technological Educational Institute of Thessalonica

ABSTRACT

The fact that nursing is a difficult profession which lacks of social recognition results in being abandoned by many nurses and not being selected by young people.

Aim: The aim of the present study was to investigate the perceptions of nurses, other health care professionals and students about the nursing profession and to determine the factors that influence their attitude towards it.

Material and Method: 949 students of nursing and medical schools and health care professionals participated in the study. The data was gathered by the means of two structured questionnaires, the composition of which was based on the nursing database. The data's statistical analysis was fulfilled by the SPSS 12.

Results: The 89,2% of the sample believes that nursing practice requires knowledge, skills, and critical thinking. The 82,4% also believes that the quality of care provided depends on the quality of the nurses' education and lifelong learning is nurses' duty (94,4%). Moreover, the 82,6% of the participants thinks that the nurses do not lose their interest in the patient's care as much as they become more educated.

Factors such as religion and frequency of sick leave do not influence the attitude towards the profession, but the reality shock, the lack of nursing staff and the experience of negative bias adversely influence the attitude towards it.

Conclusions: The confrontation of factors that influence negatively the image of the profession combined with a better and continuing education for nurses will lead to increase the social status of the nursing profession.

Key words: Perceptions, attitude, nursing profession, nursing students, social recognition.

Corresponding Author: Tsaloglidou Areti, 25 Agathoupoleos Str., 40 Ekklisies 54636-Thessaloniki, Tel No: 2310-200378, 6948377619, E-mail: aretitsa2010@hotmail.com

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η νοσηλευτική είναι ένα επάγγελμα, το οποίο έχει συνδεθεί στενά με την προσφορά προς τον συνάνθρωπο και την ανάγκη παροχής φροντίδας προς αυτόν. Συγχρόνως όμως θεωρείται και ένα «δύσκολο» επάγγελμα, καθώς η άσκησή της απαιτεί σωματική και συναισθηματική κόπωση, έχει υψηλά επίπεδα άγχους ενώ η εκτίμηση και ο σεβασμός από το κοινωνικό σύνολο είναι περιορισμένη, με αποτέλεσμα οι νέοι να μην το επιλέγουν και οι ήδη εργαζόμενοι να θέλουν να το αλλάξουν.¹⁻⁹

Η στάση του κοινωνικού συνόλου έναντι του νοσηλευτικού επαγγέλματος και η σύγχρονη τάση των νοσηλευτών να θέλουν να αλλάξουν επάγγελμα έχει μελετηθεί ευρέως. Οι έρευνες που ανερεύθησαν είναι δυνατό να διακριθούν σε τρεις κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία ερευνών η στάση έναντι του επαγγέλματος αξιολογείται με βάση τα προσωπικά

χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στις έρευνες, όπως η ηλικία, το φύλο και το επίπεδο εκπαίδευσης.^{10,11} Στην δεύτερη κατηγορία η στάση αξιολογείται με βάση τις απόψεις των νοσηλευτών σχετικά με χαρακτηριστικά του επαγγέλματος, στα οποία περιλαμβάνονται ο μισθός, οι δύσκολες συνθήκες εργασίας που απορρέουν από την στελέχωση, ο βαθμός αυτονομίας των νοσηλευτών και το ποσοστό του άγχους που προέρχεται από την δουλειά τους.^{12,13} Στην τρίτη κατηγορία ερευνών η στάση αξιολογείται με βάση τα συναισθήματα των νοσηλευτών για τη δουλειά τους. Η ελλιπής πολλές φορές ικανοποίηση από το επάγγελμα,¹⁴ η δέσμευσή τους ως προς τον οργανισμό που εργάζονται, η έλλειψη υποστήριξης από το περιβάλλον και η διαφορά μεταξύ θεωρίας και πράξης, το λεγόμενο shock πραγματικότητας είναι

μερικοί από τους παράγοντες που συμβάλλουν ώστε να αναπαράγεται αρνητική εικόνα για το νοσηλευτικό επάγγελμα.¹⁵⁻¹⁷

Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας φαίνεται ότι η στάση των νέων για τη νοσηλευτική ως επάγγελμα επηρεάζεται θετικά ή αρνητικά από τις αντιλήψεις του συγγενικού και φιλικού περιβάλλοντός τους και από τις απόψεις των ίδιων των νοσηλευτών.^{18,19} Έχει διαπιστωθεί ότι η προσωπική γνωριμία κάποιου με ένα νοσηλευτή και η γνώση του αντικειμένου, με το οποίο ασχολείται επιφέρει θετική στάση απέναντι στη νοσηλευτική, όχι όμως και στην επιλογή της ως επάγγελμα για τον εαυτό του.²⁰ Πολλές φορές οι ίδιοι οι νοσηλευτές επηρεάζουν αρνητικά και αποτρέπουν τους νέους να ακολουθήσουν το επάγγελμά τους.²¹ Οι θετικές αντιλήψεις ως προς το επάγγελμα προέρχονται κυρίως από συναισθήματα και αξίες, όπως η προσφορά προς τον συνάνθρωπο, η διάθεση για βοήθεια και η ανάγκη για ανθρώπινη επαφή.¹⁸ Η ικανοποίηση από την παροχή φροντίδας προς τους συνανθρώπους σε συνδυασμό με την επιθυμία για ενασχόληση με ανθρωποκεντρικές δραστηριότητες είναι παράγοντες που αναφέρονται στη βιβλιογραφία ως σημαντικοί για την επιλογή της νοσηλευτικής ως επάγγελμα.⁷ Επίσης, η γρήγορη επαγγελματική αποκατάσταση και η ασφάλεια που προσφέρεται αποτελούν παράγοντες που επηρεάζουν θετικά τη στάση

έναντι του νοσηλευτικού επαγγέλματος, καθώς σήμερα αξίες όπως η επαγγελματική ασφάλεια και ο υψηλός μισθός είναι στο επίκεντρο των νέων.^{8,22-24}

Από την άλλη πλευρά, οι αρνητικές αντιλήψεις ως προς το επάγγελμα σχετίζονται κυρίως με το δυσάρεστο περιβάλλον του νοσοκομείου, όπου οι εργαζόμενοι έρχονται πολλές φορές αντιμέτωποι με δυσμενείς καταστάσεις και με το δύσκολο και ακατάστατο ωράριο εργασίας.^{18,23} Επίσης, η αρνητική στάση συνδέεται στενά με εικόνες που εμφανίζουν το επάγγελμα με μικρή ανεξάρτητη επαγγελματική και ακαδημαϊκή δραστηριότητα, προβάλλουν στερεότυπα όπου παρουσιάζονται οι νοσηλευτές ως «βοηθοί των γιατρών» και οδηγούν στην αντίληψη ότι ο ρόλος τους είναι υποστηρικτικός, παθητικός και υποδεέστερος από αυτόν του γιατρού. Η «αφάνεια» εξειδικευμένων δεξιοτήτων και γνώσεων, καθώς και η αδυναμία λήψης αποφάσεων είναι στοιχεία της νοσηλευτικής πρακτικής, εξαιτίας των οποίων η νοσηλευτική στερείται ευρείας αποδοχής και αναγνώρισης.⁷

Σε όλα τα παραπάνω έρχεται να προστεθεί και η αναντιστοιχία που υπάρχει μεταξύ της εικόνας που σχηματίζουν για το επάγγελμα οι φοιτητές νοσηλευτικής κατά την προπτυχιακή περίοδο και αυτής που αντικρίζουν στο χώρο εργασίας, η οποία αναφέρεται ως shock πραγματικότητας. Οι

νέοι εργαζόμενοι βιώνουν τη διαφορά μεταξύ θεωρίας και πράξης, με αποτέλεσμα να αυξάνεται ακόμη περισσότερο το επαγγελματικό stress.¹⁷ Έχει αναφερθεί ότι το αυξανόμενο επαγγελματικό stress συντελεί στο να αυξάνεται το ποσοστό των νοσηλευτών που θέλουν να αλλάξουν επάγγελμα, ενώ μειώνεται η ποιότητα παροχής υπηρεσιών.¹⁴

Συμπερασματικά, όσο εξακολουθούν να υπάρχουν οι δυσμενείς παράγοντες που προαναφέρθηκαν θα αναπαράγονται συνεχώς αρνητικές αντιλήψεις για το νοσηλευτικό επάγγελμα. Ο σαφής καθορισμός του ρόλου του νοσηλευτή και η αύξηση του σεβασμού προς το επάγγελμα, θα συμβάλουν στην βελτίωση της συνολικής εικόνας και θα οδηγήσουν στην εξεύρεση της αληθινής ταυτότητας των νοσηλευτών.

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να διερευνηθεί η αντίληψη που διαμορφώνεται για το νοσηλευτικό επάγγελμα από τους φοιτητές των νοσηλευτικών και ιατρικών σχολών, από τους ίδιους τους νοσηλευτές και τους υπόλοιπους επαγγελματίες υγείας που συνεργάζονται μαζί τους και να προσδιοριστούν οι παράγοντες που διαμορφώνουν και επηρεάζουν την στάση τους απέναντι σ' αυτό.

Υλικό - Μέθοδος

Πρόκειται για περιγραφική μελέτη η οποία πραγματοποιήθηκε από τον Σεπτέμβριο έως τον Δεκέμβριο του 2008. Τον πληθυσμό της έρευνας αποτέλεσαν το νοσηλευτικό προσωπικό, ιατροί και διοικητικοί υπάλληλοι δύο περιφερειακών νοσοκομείων, ενός επαρχιακού και ενός νοσοκομείου ασφαλιστικού φορέα της Βορείου Ελλάδας, που επιλέχθηκαν τυχαία από τον αντίστοιχο πληθυσμό αυτών των νοσοκομείων. Επίσης, υποομάδα του πληθυσμού της μελέτης αποτέλεσαν οι νοσηλευτές καθηγητές του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης (μόνιμοι και ωρομίσθιοι), οι νοσηλευτές καθηγητές των ΕΠΑΛ που συνόδευαν τους μαθητές τους στα πλαίσια της κλινικής τους άσκησης στα δύο περιφερειακά νοσοκομεία και οι μαθητές των ΕΠΑΛ που έκαναν την κλινική τους άσκηση στα προαναφερόμενα νοσοκομεία. Επίσης, συμμετείχαν στην έρευνα οι φοιτητές του έκτου και εβδόμου εξαμήνου του τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης και οι φοιτητές της Ιατρικής, που μετείχαν στο πρόγραμμα κλινικών δεξιοτήτων της σχολής. Αρχικά, μοιράστηκαν 1720 ερωτηματολόγια στα μέλη των ομάδων που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας. Από αυτά επιστράφηκαν απαντημένα 949 ερωτηματολόγια, συνολικό ποσοστό συμμετοχής 55,17% (συμμετοχή νοσηλευτικού προσωπικού 65%, σπουδαστών και φοιτητών νοσηλευτικής 63,15%, γιατρών 47%, φοιτητών ιατρικής

42,9% και στελεχών διοικητικής υπηρεσίας 34%).

Η επιλογή των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα έγινε με βάση τα ακόλουθα κριτήρια: α) ηλικία άνω των 14 ετών, β) καλή γνώση της ελληνικής γλώσσας, γ) να έχουν άμεση επαφή με το νοσηλευτικό επάγγελμα.

Προκειμένου να γίνει η συλλογή των δεδομένων της έρευνας κατασκευάστηκαν ειδικά ερωτηματολόγια, η σύνθεση των οποίων βασίστηκε στη νοσηλευτική βιβλιογραφία και στην εμπειρία των ερευνητών. Η κριτική για την εγκυρότητα του περιεχομένου πραγματοποιήθηκε από μια ομάδα ειδικών η οποία αποτελούνταν από ένα γιατρό και από δύο νοσηλευτές. Από την ομάδα αυτή ζητήθηκε να αξιολογηθεί η καταλληλότητα κάθε ερώτησης, να υποδείξουν δυσνόητα σημεία και γενικά να πραγματοποιήσουν οποιοδήποτε σχόλιο σχετικά με τις ερωτήσεις. Στη συνέχεια οι υποδείξεις των ειδικών λήφθηκαν υπόψη από τους ερευνητές και το ερωτηματολόγιο διαμορφώθηκε ανάλογα. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε πιλοτική μελέτη και το ερωτηματολόγιο δόθηκε δοκιμαστικά σε ένα μικρό δείγμα που ήταν αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού στόχου. Όλες οι παρατηρήσεις και οι απαντήσεις σε αυτή τη φάση ελήφθησαν υπόψη προκειμένου το ερωτηματολόγιο να πάρει τη βέλτιστη μορφή του.²⁵

Το ερωτηματολόγιο για το νοσηλευτικό προσωπικό περιέχει πέντε ενότητες. Στην πρώτη ενότητα αναφέρονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά (φύλο, ηλικία κ.α.), στην δεύτερη τα ατομικά χαρακτηριστικά (θρησκεία, βίωμα αρνητικής προκατάληψης), στην τρίτη τα επαγγελματικά χαρακτηριστικά (χώρος εργασίας, έτη απασχόλησης κ.α.) και στην τέταρτη τα χαρακτηριστικά εκπαίδευσης (επίπεδο εκπαίδευσης, αριθμός συνεδρίων κ.α.). Στην πέμπτη ενότητα μελετάται η αντίληψη για την εκπαίδευση του νοσηλευτή, η οποία διερευνάται ως προς το ρόλο της εκπαίδευσης και την επίδρασή της στην κλινική πράξη. Ο συντελεστής αξιοπιστίας για το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο ήταν 0,70. Το ερωτηματολόγιο που αφορά στις συνεργαζόμενες με το νοσηλευτικό προσωπικό ομάδες πληθυσμού περιλαμβάνει τέσσερις ενότητες. Η πρώτη ενότητα αναφέρεται στα δημογραφικά χαρακτηριστικά, ενώ η δεύτερη στα επαγγελματικά χαρακτηριστικά (ειδικότητα, κατηγορία κ.α.). Στην τρίτη ενότητα διερευνάται η αντίληψη για τις συνθήκες εργασίας του νοσηλευτικού προσωπικού, οι οποίες εξετάζονται ως προς την στελέχωση της υπηρεσίας σε νοσηλευτικό προσωπικό. Στην τέταρτη ενότητα μελετάται η αντίληψη για την εκπαίδευση του νοσηλευτή, η οποία διερευνάται ως προς το ρόλο της εκπαίδευσης και την επίδρασή της στην

κλινική πράξη. Ο συντελεστής αξιοπιστίας για το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο ήταν 0,69.

Ηθική και δεοντολογία

Το πρωτόκολλο της έρευνας υποβλήθηκε και εγκρίθηκε από τα νοσοκομεία και τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα στα οποία πραγματοποιήθηκε. Η ομάδα έρευνας ενημέρωσε τον πληθυσμό της μελέτης για τον σκοπό της έρευνας και στη συνέχεια ζητήθηκε η συγκατάθεσή του και να απαντήσει στο ένα από τα δύο ερωτηματολόγια ανώνυμα.

Στατιστική ανάλυση

Διενεργήθηκε περιγραφική στατιστική ανάλυση των δεδομένων και υπολογίστηκαν οι κατανομές συχνοτήτων κατά μεταβλητή, οι μέσες τιμές και τα διαστήματα αξιοπιστίας τέθηκαν σε επίπεδο 95%. Κατά την ανάλυση των δεδομένων έγινε έλεγχος της κανονικότητας κάθε μεταβλητής και επειδή οι μεταβλητές δεν είχαν κανονική κατανομή, χρησιμοποιήθηκαν οι μη παραμετρικές δοκιμασίες του συντελεστή συσχέτισης κατά Spearman.

Μετά την περιγραφική στατιστική ανάλυση και προκειμένου να γίνει περαιτέρω ανάλυση κατασκευάστηκε ένας δείκτης, ο δείκτης αντίληψης του Νοσηλευτικού επαγγέλματος. Ο δείκτης αυτός σχηματίστηκε από το άθροισμα τριών ερωτημάτων, που διερευνούν την αντίληψη για το νοσηλευτικό

επάγγελμα και τα οποία συσχετίζονται μεταξύ τους σε στατιστικά σημαντικό επίπεδο ($p < 0,01$). Ο συντελεστής αξιοπιστίας εσωτερικής συνοχής (Cronbach Alpha) για τον δείκτη βρέθηκε να είναι 0,63.

Τα ερωτήματα που συσχετίζονται μεταξύ τους και συνέθεσαν το δείκτη αντίληψης έναντι του νοσηλευτικού επαγγέλματος είναι τα εξής:

- Η νοσηλευτική είναι ένα επάγγελμα που η άσκησή του απαιτεί κριτική σκέψη.
- Ο νοσηλευτής είναι πάντα σε ετοιμότητα, γιατί επιβλέπει, αξιολογεί και συντονίζει πολλά πράγματα ταυτόχρονα, που αφορούν ασθενείς και προσωπικό.
- Ο νοσηλευτής απλά διεκπεραιώνει τις οδηγίες των γιατρών και δεν χρειάζεται ιδιαίτερες γνώσεις για να αντεπεξέλθει στις ανάγκες του επαγγέλματός του.
- Το εύρος της κλίμακας του δείκτη κυμάνθηκε από 3 - απόλυτα αρνητική έως 12 - απόλυτα θετική στάση.

Η στατιστική επεξεργασία των αποτελεσμάτων έγινε με τη βοήθεια του στατιστικού υπολογιστικού πακέτου για τις κοινωνικές επιστήμες SPSS 12.

Αποτελέσματα

Το 70,8% ($n=537$) των συμμετεχόντων στην έρευνα ήταν γυναίκες, το 83,1% ($n=630$) ήταν ηλικίας από 15 έως 45 ετών και το 80,1% ($n=609$) είχαν πτυχίο Πανεπιστημίου και ΤΕΙ. Το 58,3% ($n=278$) του δείγματος

αποτελέσει το νοσηλευτικό προσωπικό (νοσηλεύτες και βοηθοί νοσηλευτών), οι οποίοι εργάζονταν στα νοσοκομεία που επιλέχθηκαν να λάβουν μέρος στην έρευνα. Τα δημογραφικά, εκπαιδευτικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά του δείγματος αποτυπώνονται στον πίνακα 1.

Στον πίνακα 2 παρουσιάζονται οι αντιλήψεις όλων των συμμετεχόντων στην έρευνα σχετικά με το νοσηλευτικό επάγγελμα, τη στελέχωση των νοσοκομείων σε νοσηλευτικό προσωπικό και το ρόλο της νοσηλευτικής εκπαίδευσης. Επίσης, φαίνονται οι αντιλήψεις μόνο των νοσηλευτών, καθώς και των φοιτητών και μαθητών νοσηλευτικών τμημάτων για την αναντιστοιχία της εικόνας του επαγγέλματος κατά την προπτυχιακή και μετά το πτυχίο εποχή.

Από τα αποτελέσματα σχετικά με την αντίληψη για το νοσηλευτικό επάγγελμα, όπως αυτή διαμορφώνεται από τις απαντήσεις στα τρία ερωτήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω (στατιστική ανάλυση), φαίνεται ότι το 90,6% (n=680) των συμμετεχόντων όχι μόνο δεν συμφωνεί με την άποψη ότι ο νοσηλευτής απλά διεκπεραιώνει τις οδηγίες των γιατρών και δεν χρειάζεται ιδιαίτερες γνώσεις για να αντεπεξέλθει στις ανάγκες του επαγγέλματός του, αλλά και σε ποσοστό 89,2% (n=670) υποστηρίζει ότι η νοσηλευτική είναι ένα επάγγελμα που η άσκησή του απαιτεί κριτική σκέψη. Επίσης, το 93,4% (n=703) του

δείγματος πιστεύει ότι ο νοσηλευτής είναι πάντα σε ετοιμότητα, γιατί επιβλέπει, αξιολογεί και συντονίζει πολλά πράγματα ταυτόχρονα που αφορούν ασθενείς και προσωπικό.

Όσον αφορά το επίπεδο στελέχωσης σε νοσηλευτικό προσωπικό, το 81,3% (n=594) των ερωτηθέντων πιστεύει ότι στα νοσηλευτικά τμήματα δεν υπάρχει αναγκαίος αριθμός νοσηλευτικού προσωπικού για να καλύψει τις ανάγκες των ασθενών.

Τα αποτελέσματα που αφορούν τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τον ρόλο της νοσηλευτικής εκπαίδευσης και την επίδρασή της στην κλινική πράξη δείχνουν ότι το 82,4% (n=613) του δείγματος πιστεύει ότι η ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας εξαρτάται από την ποιότητα εκπαίδευσης των νοσηλευτών που την παρέχουν και το 94,4% (n=709) ότι καθήκον του νοσηλευτή αποτελεί η δια βίου εκπαίδευση. Επίσης, το 82,6% (n=616) του πληθυσμού της έρευνας δεν πιστεύουν ότι οι νοσηλευτές χάνουν το ενδιαφέρον τους για τη φροντίδα του ασθενή όσο περισσότερο εκπαιδεύονται.

Στο ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε στους νοσηλευτές, στους φοιτητές και μαθητές νοσηλευτικών τμημάτων υπήρχαν ερωτήματα σχετικά με την επίδραση πρόσθετων παραγόντων στην αντίληψη για το νοσηλευτικό επάγγελμα. Ένας από αυτούς ήταν το shock πραγματικότητας (real shock).

Σύμφωνα λοιπόν, με το 89,5% (n=467) του δείγματος υπάρχει αναντιστοιχία της εικόνας του επαγγέλματος κατά την προπτυχιακή και τη μετά το πτυχίο εποχή.

Ακόμη, διερευνήθηκε πώς το βίωμα αρνητικής προκατάληψης λόγω επαγγελματικής ιδιότητας, η σχέση με τη θρησκεία, καθώς και η συχνότητα λήψης αναρρωτικών αδειών επηρεάζουν την αντίληψη που διαμορφώνεται για το νοσηλευτικό επάγγελμα.

Τα αποτελέσματα για το βίωμα αρνητικής προκατάληψης λόγω επαγγέλματος αποτυπώνονται στον πίνακα 3. Φαίνεται λοιπόν, ότι το 85,9% (n=452) βίωσαν κάποτε αρνητική προκατάληψη λόγω επαγγελματικής ιδιότητας. Από αυτούς το 49,6% (n= 261) τη βιώνει συχνά. Όσον αφορά τη σχέση με τη θρησκεία αποδείχθηκε ότι δεν επηρεάζει καθόλου την αντίληψη για το επάγγελμα (p=0,513). Το ίδιο ισχύει και για τη συχνότητα λήψης αναρρωτικών αδειών (p=0,764).

Από τις συσχετίσεις που έγιναν μεταξύ καθενός από τα τρία ερωτήματα που συνθέτουν τον δείκτη στάσης έναντι του νοσηλευτικού επαγγέλματος με την κατηγορία πληθυσμού, το φύλο και την ηλικία, βρέθηκε ότι το ερώτημα «Η Νοσηλευτική είναι ένα επάγγελμα που η άσκησή της απαιτεί κριτική σκέψη» συσχετίζεται σε στατιστικά σημαντικό επίπεδο με την κατηγορία πληθυσμού

(νοσηλευτές . βοηθοί νοσηλευτών, φοιτητές κ.λ.π) (r=-0,295, p=0,000) και την ηλικία (r=-0,276, p=0,000). Το ερώτημα «Ο νοσηλευτής είναι πάντα σε ετοιμότητα γιατί επιβλέπει, αξιολογεί και συντονίζει πολλά πράγματα ταυτόχρονα που αφορούν ασθενείς και προσωπικό» συσχετίζεται με την κατηγορία πληθυσμού (νοσηλευτές . βοηθοί νοσηλευτών, φοιτητές κ.λ.π) (r=-0,325, p=0,000), την ηλικία (r=-0,226, p=0,000) και το φύλο (r=-0,92, p=0,012). Παρομοίως, το τελευταίο ερώτημα του δείκτη «Ο νοσηλευτής είναι απλά ένα εκτελεστικό όργανο και δεν χρειάζεται ιδιαίτερες γνώσεις για να ανταπεξέλθει στις ανάγκες του επαγγέλματός του» συσχετίζεται επίσης με την κατηγορία πληθυσμού (r=-0,182 p=0,000), την ηλικία (r=-0,159, p=0,000) και το φύλο (r=-0,083, p=0,023), (πίνακας 4).

Συζήτηση

Στην παρούσα μελέτη γίνεται προσπάθεια να καταγραφούν οι παράγοντες εκείνοι, οι οποίοι συντελούν στη διαμόρφωση της στάσης έναντι του νοσηλευτικού επαγγέλματος.

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα θεωρεί ότι η σωστή και ολοκληρωμένη άσκηση της νοσηλευτικής απαιτεί κριτική σκέψη, πολλές γνώσεις και ιδιαίτερες δεξιότητες και δεν υποστηρίζει την άποψη ότι οι νοσηλευτές παθητικά διεκπεραιώνουν τις οδηγίες των γιατρών.

Αντίθετα, οι νοσηλευτές χρειάζεται να είναι κάθε στιγμή σε ετοιμότητα, καθώς πολλές φορές πρέπει να φέρουν εις πέρας πολύπλοκες και επικίνδυνες καταστάσεις. Προκειμένου να ανταποκριθούν κατάλληλα στις αυξημένες υποχρεώσεις τους, οι νοσηλευτές είναι απαραίτητο, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, να συμμετέχουν σε προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης. Θεωρείται ότι όσο περισσότερη και καλύτερη είναι η εκπαίδευση των νοσηλευτών τόσο πιο ποιοτική είναι η φροντίδα που παρέχεται στους ασθενείς και υποστηρίζεται η άποψη ότι οι νοσηλευτές δεν χάνουν το ενδιαφέρον τους για τον ασθενή όσο περισσότερο εκπαιδεύονται. Ακόμη, πιστεύεται ότι παράγοντες όπως η αναντιστοιχία της εικόνας του επαγγέλματος μεταξύ προπτυχιακής και μετά το πτυχίο εποχής, η έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού, καθώς και το βίωμα αρνητικής προκατάληψης, επηρεάζουν αρνητικά την στάση έναντι του επαγγέλματος.

Σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης, η νοσηλευτική στην κοινωνία προβάλλεται ως ένα κακοπληρωμένο επάγγελμα, του οποίου η άσκηση δεν απαιτεί ιδιαίτερες γνώσεις και κριτική σκέψη, ενώ έχει υψηλά επίπεδα κόπωσης και δεν χαιρεί του ανάλογου σεβασμού.⁷ Σύμφωνα με έρευνα των Brodie et al.,⁷ νεοεισαχθέντες φοιτητές νοσηλευτικής διαπίστωσαν έκπληκτοι το υψηλό

ακαδημαϊκό επίπεδο που υπήρχε στη σχολή και μόνο κατά τη διάρκεια των σπουδών τους μπόρεσαν να αλλάξουν γνώμη και να συνειδητοποιήσουν ότι η νοσηλευτική απαιτεί πολλές γνώσεις, δεξιότητες και υπευθυνότητα προκειμένου να επιτευχθεί το έργο της. Οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα πιστεύουν ότι το νοσηλευτικό επάγγελμα συνδέεται με αξίες, δεξιότητες, γνώσεις, καθώς ο ρόλος των νοσηλευτών είναι πολυδιάστατος. Υποστηρίζουν ότι οι νοσηλευτές μπορούν να παίρνουν μέρος στη λήψη των αποφάσεων και να έχουν ουσιαστική παρουσία στο χώρο, εφόσον είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι και συνεχώς ανανεώνουν τις γνώσεις τους και αναβαθμίζουν το επίπεδό τους.

Σε μελέτη που πραγματοποίησε ο Cleaver²⁶ υποστηρίζει ότι οι νοσηλευτές μετά από ένα χρόνο στο χώρο εργασίας αρχίζουν να αισθάνονται απογοητευμένοι και ανήμποροι να αναπτύξουν περισσότερο τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους, γιατί η δουλειά γίνεται ρουτίνα. Προκειμένου να αποφευχθεί αυτό είναι απαραίτητο να εισάγεται διαρκώς νέα γνώση στο χώρο, η οποία να ενσωματώνεται με τα ήδη υπάρχοντα δεδομένα.²⁷ Η συνεχιζόμενη εκπαίδευση των νοσηλευτών αποτελεί σύμφωνα με τους συμμετέχοντες στην παρούσα μελέτη το κλειδί για την παροχή φροντίδας υψηλής ποιότητας και για την βελτίωση της επαγγελματικής εικόνας των νοσηλευτών και έχει ως αποτέλεσμα να

αυξάνεται και όχι να μειώνεται το ενδιαφέρον προς τον ασθενή.

Σε μελέτη των Lu et al.,²⁸ διαπιστώνεται ότι το εκπαιδευτικό επίπεδο των νοσηλευτών επηρεάζει τις απόψεις και τις εμπειρίες της επαγγελματικής τους ζωής.²⁸ Η γνώση και η εμπειρία, η οποία αποκτάται κατά τη διάρκεια της βασικής εκπαίδευσης των νοσηλευτών συντελεί στην αλλαγή των αντιλήψεων σε σχέση με την διεύρυνση της καριέρας τους.²³ Οι νοσηλευτές με δίπλωμα ή οι βοηθοί νοσηλευτών διαπιστώνεται ότι παρουσιάζουν μεγαλύτερη επαγγελματική δέσμευση και χαμηλότερο επίπεδο σύγκρουσης με τον ρόλο τους από ότι οι επαγγελματίες χωρίς πτυχίο.²⁸ Στην παρούσα μελέτη επίσης διαπιστώνεται ότι όσο περισσότερο εκπαιδεύονται και επιμορφώνονται οι νοσηλευτές, τόσο υψηλότερης ποιότητας υπηρεσίες προσφέρουν και μπορούν να καλύψουν επαρκώς τις πολυποίκιλες ανάγκες των ασθενών. Ακόμη, οι ίδιοι αισθάνονται ότι είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι και ότι μπορούν να ανταποκριθούν ανάλογα στις υποχρεώσεις της επαγγελματικής τους ζωής, αυξάνεται το ενδιαφέρον για το επάγγελμά τους και η ικανοποίησή τους από αυτό και μειώνεται το άγχος τους.

Το άγχος αυτό σχετίζεται κυρίως με το γεγονός ότι ο ρόλος των νοσηλευτών είναι πολυδιάστατος και απαιτεί υψηλά προσόντα, ενώ από την άλλη πλευρά στην πράξη είναι

δύσκολη η εφαρμογή των διοικητικών, οργανωτικών και κλινικών ικανοτήτων που έχουν αποκτηθεί κατά τη διάρκεια των σπουδών τους.²⁹ Υπάρχει μεγάλο κενό μεταξύ των προσδοκιών των φοιτητών και της πραγματικότητας που αντιμετωπίζουν ως εργαζόμενοι.³⁰ Οι απόφοιτοι των νοσηλευτικών σχολών γρήγορα συνειδητοποιούν ότι οι διαφορές μεταξύ προπτυχιακής περιόδου και κλινικής πράξης είναι πολλές, με αποτέλεσμα να διακατέχονται με άγχος για το πώς θα ανταποκριθούν στον καινούριο τους ρόλο.^{31,32} Οι συμμετέχοντες στην παρούσα μελέτη επιβεβαιώνουν ότι η αναντιστοιχία της εικόνας του επαγγέλματος κατά την προπτυχιακή και μετά το πτυχίο εποχή έχει ως αποτέλεσμα να επηρεάζεται με αρνητικό τρόπο η στάση ως προς το επάγγελμα.

Αρνητική επιρροή προς το επάγγελμα ασκεί επίσης η έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού, η οποία παρατηρείται τόσο στον Ελλαδικό όσο και στο διεθνή χώρο. Η ανεπαρκής στελέχωση έχει σαν αποτέλεσμα να αυξάνεται ο φόρτος εργασίας και να επιβαρύνεται το έργο νοσηλευτικού προσωπικού.³³ Το άγχος και το αίσθημα κόπωσης που είναι έκδηλο στους νοσηλευτές είναι αποτέλεσμα των συνθηκών εργασίας.³⁴ Ένα κατάλληλο περιβάλλον για εργασία προϋποθέτει ότι θα υπάρχει κατάλληλη αναλογία νοσηλευτών - ασθενών. Μ' αυτό τον τρόπο θα μειωθεί ο φόρτος εργασίας και θα

είναι δυνατή η καλύτερη παροχή υπηρεσιών στον ασθενή.^{35,36} Επιβεβαιώνεται και στην παρούσα μελέτη ότι έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού έχει ως επακόλουθο οι νοσηλευτές να μην μπορούν να ανταποκριθούν σωστά στις υποχρεώσεις τους προς τους ασθενείς με αποτέλεσμα να επηρεάζεται αρνητικά η εικόνα του επαγγέλματος και να μειώνεται αισθητά η δική τους ικανοποίηση από αυτό.

Σε όλα τα παραπάνω έρχεται να προστεθεί και η αρνητική προκατάληψη που υπάρχει στην κοινωνία σε σχέση με το νοσηλευτική. Στη βιβλιογραφία αναφέρεται ότι πολλά από τα εμπόδια που αντιμετωπίζει η νοσηλευτική ως επάγγελμα οφείλονται στην αρνητική γνώμη που επικρατεί στην κοινωνία.³⁷ Στερεοτυπικές εικόνες που παρουσιάζουν τις νοσηλεύτριες ως σεξουαλικά σύμβολα, χωρίς συγκροτημένη επαγγελματική ταυτότητα, αλλά ως «αρωγοί» των γιατρών, οι οποίες παρουσιάζονται μέχρι σήμερα από τα μέσα ενημέρωσης, οδηγούν στην διαμόρφωση και στη συνέχιση της αρνητικής προκατάληψης απέναντι τους.^{37,38} Ωστόσο, σε αντίστοιχη μελέτη τονίζεται ότι «η ισότιμη συνεργασία των μελών της υγειονομικής ομάδας μπορεί να συντελέσει στην μέγιστη αξιοποίηση των ικανοτήτων και των γνώσεων των νοσηλευτών και θα έχει σαν αποτέλεσμα την αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης νοσηλευτικής φροντίδας προς όφελος του ασθενή».³⁹ Επιπρόσθετα, οι Tzeng και Yin⁴⁰

υποστηρίζουν ότι θα έπρεπε οι νοσηλευτές να έχουν ίση μεταχείριση με τους γιατρούς και η νοσηλευτική ως επάγγελμα να έχει ανεξάρτητη δράση. Είναι αναγκαίο πλέον η νοσηλευτική να απαλλαχθεί από την αρνητική προκατάληψη που επικρατεί στην κοινωνία, καθώς συνεχώς το επάγγελμα αναβαθμίζεται, οι σύγχρονοι νοσηλευτές εκπαιδεύονται κατάλληλα και μπορούν να έχουν ανεξάρτητη επαγγελματική δράση από τους υπόλοιπους επαγγελματίες υγείας και να ασκούν τα καθήκοντά τους ισάξια δίπλα τους. Τέλος, από τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης φαίνεται ότι τα ερωτήματα που συνθέτουν τον δείκτη στάσης έναντι του νοσηλευτικού επαγγέλματος σχετίζονται με την κατηγορία πληθυσμού, την ηλικία και το φύλο.

Όσον αφορά τις διάφορες κατηγορίες πληθυσμού, οι συμμετέχοντες στην έρευνα διαπιστώνουν ότι οι ίδιοι οι νοσηλευτές, καθώς και οι άμεσοι συνεργάτες τους έχουν πιο θετική στάση απέναντι στο επάγγελμα από ότι οι επαγγελματίες που δεν έχουν άμεση επαφή μαζί τους. Οι επαγγελματίες, οι οποίοι έρχονται σε άμεση επαφή με τους νοσηλευτές μπορούν ευκολότερα να καταλάβουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην πράξη, καθώς και τις προσπάθειες που καταβάλλουν προκειμένου να ανταποκριθούν σωστά στο δύσκολο ρόλο τους και επομένως η στάση τους είναι θετικά κείμενη προς αυτούς.

Σε σχέση με την ηλικία, το επάγγελμα φαίνεται ότι αντιμετωπίζει ένα πρόβλημα με την γήρανση του πληθυσμού του, καθώς είναι πολλές οι γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας που ήδη υπηρετούν τον χώρο και πρόκειται να βγουν σε σύνταξη, ενώ από την άλλη πλευρά είναι λίγες οι νέες γυναίκες που αποφασίζουν να ακολουθήσουν το νοσηλευτικό επάγγελμα.^{15,41} Η τάση να εγκαταλείπεται το επάγγελμα που παρατηρείται στις μεγαλύτερης ηλικίας γυναίκες εξαρτάται κυρίως από την κατάσταση της υγείας τους, από τις εμπειρίες και τις ικανότητές τους, καθώς και από τις ευκαιρίες της ίδιας της ζωής ή και τις ευκαιρίες στον εργασιακό χώρο.⁵ Όπως ήδη αναφέρθηκε η νοσηλευτική είναι ένα δύσκολο επάγγελμα, το οποίο απαιτεί τόσο σωματική όσο και ψυχική δύναμη, επομένως είναι κατανοητό ότι όσο μεγαλύτερης ηλικίας άτομα υπηρετούν το χώρο, τόσο αυξάνεται και η τάση αυτό να εγκαταλείπεται, καθώς οι επαγγελματίες αισθάνονται συσσωρευμένη κόπωση.

Το νοσηλευτικό επάγγελμα θεωρείται κατ'εξοχήν γυναικείο επάγγελμα και φαίνεται ότι το φύλο επηρεάζει τη στάση ως προς αυτό, ωστόσο και από προηγούμενη έρευνα διαπιστώθηκε ότι οι άντρες έχουν εξίσου θετική στάση με τις γυναίκες, αλλά δεν το επιλέγουν τελικά να το ασκήσουν στην πράξη.

¹⁷ Στις μέρες μας η τάση αρχίζει να γίνεται πιο θετική όσον αφορά την άσκηση του επαγγέλματος και από τους άντρες, καθώς

θεωρείται επάγγελμα που προσφέρει επαγγελματική σιγουριά.⁴² Μέχρι πρόσφατα τη νοσηλευτική την ασκούσαν κυρίως γυναίκες, όμως με τις σύγχρονες μεθόδους εισαγωγής στις νοσηλευτικές σχολές το επάγγελμα άρχισε να αποκτά στο δυναμικό του αρκετούς άντρες, οι οποίοι το επιλέγουν κυρίως γιατί τους προσφέρει επαγγελματική ασφάλεια.

Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης η στάση που επικρατεί έναντι του νοσηλευτικού επαγγέλματος είναι συνέπεια πολλών παραγόντων. Το shock πραγματικότητας, η έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού και το βίωμα αρνητικής προκατάληψης φαίνεται ότι επηρεάζουν τις αντιλήψεις που διαμορφώνονται για το επάγγελμα.

Στον Ελλαδικό χώρο οι νοσηλευτές, οι συνεργαζόμενοι μ' αυτούς επαγγελματίες και οι φοιτητές των αντίστοιχων σχολών θεωρούν ότι η νοσηλευτική είναι ένα επάγγελμα που απαιτεί κριτική σκέψη, πολλές και σύνθετες γνώσεις και δεξιότητες για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας. Προκειμένου λοιπόν, οι νοσηλευτές να αποκτήσουν το κύρος και το σεβασμό που τους αντιστοιχεί από το κοινωνικό σύνολο και η νοσηλευτική να είναι επάγγελμα εκλογής για τους νέους πρέπει οι νοσηλευτές

να εκπαιδεύονται ολοένα και περισσότερο και να επιμορφώνονται διαρκώς, έτσι ώστε να είναι σε θέση να προσφέρουν υψηλής ποιότητας φροντίδα στους ασθενείς, αλλά και να μπορούν να σταθούν ισάξια με τους άλλους επαγγελματίες υγείας στο χώρο της εργασίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Shader K, Broome ME, Broome CD, West ME, Nash M. Factors influencing satisfaction and anticipated turnover for nurses in an academic medical center. *J Nurs Admin* 2001, 31(4): 210-216.
2. Mullen C. Commentary: an English perspective. *J Adv Nurs* 2003, 43(4): 345-350.
3. Wickett D, McCutcheon H and Long L. Commentary: an Australian perspective. *J Adv Nurs* 2003, 43(4): 343-345.
4. Lu H, While AE, Bariball KL. Job satisfaction and its related factors: a questionnaire survey of hospital nurses in Mainland China. *Int J Nurs Stud* 2007, 44(4): 574-88.
5. Camerino D, Conway PM, van der Heijden BIJM, Estryng-Behar M, Costa G, Hasselhorn HM. Age-dependent relationships between work ability, thinking of quitting the job, and actual leaving among Italian nurses: A longitudinal study. *Int J Nurs Stud* 2008, 45(11):1645-59.
6. Seago JA, Spetz J, Alvarado A, Keane D, Grumbach K. The nursing shortage: Is it really about image? *J Health Manag* 2006, 51(2): 96-108; discussion 109-10.
7. Brodie DA, Andrews GJ, Andrews JP, Thomas GB, Wong J, Rixon L. Perceptions of nursing: confirmation, change and the student experience. *Int J Nurs Stud* 2004, 41(7): 721-733.
8. Palumbo MV, Rambur B, McIntosh B, Naud S. Perceptions of an ideal career versus perceptions of six health careers. *J Allied Health* 2008, 37(1): 8-14.
9. Mackay L and Elliott J. Nursing recruitment: school daze. *Health Service J* 2002, 112 (5801): 30-31.
10. Tzeng H. The influence of nurses' working motivation and job satisfaction on intention to quit: an empirical investigation in Taiwan. *Int J Nurs Stud* 2002, 39(8): 867-878.
11. Tourangeau AE, Cranley LA. Nurse intention to remain employed: understanding and strengthening determinants. *J Adv Nurs* 2006, 55(4): 497-509.
12. Fochsen G, Sjogren K, Josephon M, Lagerstrom M. Factors contributing to the decision to leave nursing care: a study among Swedish nursing personnel. *J Nurs Manag* 2005, 13(4): 338-344.
13. Gardulf A, Soderstrom I, Orton M, Eriksson LE, Arnetz B, Nordstrom G. Why

- do nurses at a university hospital want to quit their jobs? *J Nurs Manag* 2005, 13(4):329-337.
14. Sveinsdottir H, Biering P, Ramel A. Occupational stress, job satisfaction, and working environment among Icelandic nurses: A cross-sectional questionnaire survey. *Int J Nurs Stud* 2005, 43(7): 875-889.
15. Lynn MR, Redman RW. Faces of the nursing shortage: influences on staff nurses' intentions to leave their positions or nursing. *J Nurs Admin* 2005, 35(5): 264-270.
16. Takase M, Yamashita N, Oba K. Nurses' leaving intentions: antecedents and mediating factors. *J Adv Nurs* 2007, 62(3): 295-306.
17. Dimitriadou A. Epidemiological investigation of perceptions about the identity and the role of the nurse related with his/her education. Dissertation, Medical School, Aristotele University of Thessaloniki, 2007 (Dissertation in Greek).
18. Law W, Arthur D. What factors influence Hong Kong school students in their choice of a career in nursing? *Int J Nurs Stud* 2003, 40(1): 23-32.
19. Al-Omar BA. Knowledge, attitudes and intention of high school students towards the nursing profession in Riyadh city, Saudi Arabia. *Saudi Med J* 2004, 25(2): 150-5.
20. Steven KA, Walker EA. Choosing a career: why not nursing for more high school seniors? *J Nurs Educ* 1993, 32(1): 13-17.
21. Cohen JA, Val Palumbo M, Rambur B, Mongeon J. Middle school students' perceptions of an ideal career and a career in nursing. *J Prof Nurs* 2004, 20(3): 202-210.
22. Jensen K, Aamodt PO. Moral motivation and the battle for students: the case of studies in nursing and social work in Norway. *Higher Education* 2002, 44: 361-378.
23. Rognstad MK, Aassland O. Change in career aspirations and job values from study time to working life. *J of Nurs Manag* 2007, 15(4): 424-432.
24. Rognstad MK. Recruitment to and motivation for nursing education and the nursing profession. *J Nurs Educ* 2002, 41(7): 321-325.
25. Μερκούρης Α. Μεθοδολογία Νοσηλευτικής έρευνας. 1^η έκδοση. Αθήνα, Ίων-Εκδόσεις Έλλην, 2008.
26. Cleaver K. Developing career opportunities through on-going education. *Paediatr Nurs* 2003, 15(7): 38-41.
27. Rognstad M-K, Aasland O. Change in career aspirations and job values from

-
- study time to working life. *J Nurs Manag* 2007, 15(4): 424-432.
28. Lu H, While AE, Barribal KL. Job satisfaction and its related factors: a questionnaire survey of hospital nurses in Mainland China. *Int J Nurs Stud* 2007, 44(4): 574-88.
29. O'Shea M, Kelly B. The lived experiences of newly qualified nurses on clinical placement during the first six months following registration in the Republic of Ireland. *J Clin Nurs* 2007, 16(8): 1534-42.
30. Heslop L, McIntyre M, Ives G. Undergraduate student nurses' expectations and their self-reported preparedness for the graduate year role. *J Adv Nurs* 2001, 36(5): 626-34.
31. Charnley E. Occupational stress in the newly qualified staff nurse. *Nurs Stand* 1999, 13(29): 33-6.
32. Delaney C. Walking a fine line: transition experiences during orientation. *J Nurs Educ* 2003, 42(10):437-43.
33. Cameron M. Ethical distress in nursing. *J Prof Nurs* 1997, 13(5):280.
34. Edwards D, Burnard P, Coyle D., Fothergill A, Hannigan B. Stress and burnout in community mental health nursing: a review of the literature. *J Psych Ment Health Nurs* 2000, 7(1): 7-14.
35. Aiken LH, Clarke SP& Sloane DM. Hospital restructuring: does it adversely affect care and outcomes? *J Health and Human Scienc Admin* 2001, 23(4): 416-442.
36. Aiken LH, Clarke SP, Sloane DM, Sochalski J, Busse R, Clarke H, et al. Nurses' reports on hospital care in five countries. *Health Affairs* 2001, 20(3): 43-53.
37. Wieck KL. Faculty for the millennium: changes needed to attract the emerging workforce into nursing. *J Nurs Educ* 2003, 42(4): 151-158.
38. Horward D. Student nurses' experiences of Project 2000. *Nurs Stand* 2001, 15(48): 33-38.
39. Deltsidou A, Nanou Ch, Mallidou A, Katostaras Th. Nurses and doctors; colleagues? *Aspects of Obstetricians and Pediatricians. Nursing* 2000, 4:325-331 (Article in Greek).
40. Tzeng HM, Yin CY. Said another way: seeing the nursing profession from a different perspective: nurstry? Why not! *Nurs Forum* 2007, 42(4): 185-8.
41. Sapountzi-Krepia D, Lavdaniti M, Psychogiou M, Arsenos P, Paralikas Th, Triantafylidou P, et al. Nursing staff shortage and in-hospital informal care in an oncology hospital in Greece: The nursing staff's perceptions. *Int J Nurs Pract* 2008, 14(3): 256-263.
42. Buerhaus P, Donelan K, Norman L, Dittus R. Nursing students' perceptions of a career in nursing and impact of a national campaign designed to attract people into
-

the nursing profession. J Prof Nurs 2005,
21(2): 75-83.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 1. Δημογραφικά, εκπαιδευτικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά συμμετεχόντων στην έρευνα

Μεταβλητές	% (n/N)
Φύλο	
Άνδρες	29,2 (223/760)
Γυναίκες	70,8 (537/760)
Ηλικία	
>14 ετών	0,7 (5/758)
15 – 25	33,8 (256/758)
26 – 35	17,8 (135/758)
36 – 45	31,5 (239/758)
46 – 55	11,2 (85/758)
56 – 64	4,6 (35/758)
65 – 74	0,4 (3/758)
Καταγωγή	
Αγροτική περιοχή	46,6 (243/521)
Αστική περιοχή	53,4 (278/521)
Εκπαιδευτικά Χαρακτηριστικά	
Επίπεδο εκπαίδευσης	
ΑΕΙ	32,5 (247/760)
ΤΕΙ	47,6 (362/760)
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	19,9 (151/760)
Εκπαίδευση μετά το πτυχίο	
Απουσία εκπαίδευσης	62,9 (285/760)
Εκπαίδευση οποιασδήποτε μορφής	37,1 (168/760)
Δραστηριότητες συνεχιζόμενης εκπαίδευσης- Συνέδρια	
0 Συνέδρια	26,6 (131/492)
1-3 Συνέδρια	49,2 (242/492)
4-6 Συνέδρια	19,1 (94/492)
Περισσότερα από 7 Συνέδρια	5,1(25/492)
Επαγγελματικά χαρακτηριστικά	
Επαγγελματικός τίτλος	
Νοσηλευτές	35,4 (269/760)
Βοηθοί Νοσηλευτών	9,6 (73/760)
Φοιτητές Νοσηλευτικής/Μαθητές Βοηθών Νοσηλευτών	25 (190/760)
Φοιτητές Ιατρικής	11,3 (86/760)
Ιατροί	15,4 (117/760)
Διοικητικοί υπάλληλοι	3,3 (25/760)
Θέση στην εργασία	
Νοσηλευτές	43,8 (205/473)
Βοηθοί Νοσηλευτές	14,5 (73/473)
Προϊστάμενοι Νοσηλευτικής υπηρεσίας	8,8 (41/473)
Τομάρχες / Διευθυντές Νοσηλευτικής Υπηρεσίας	2,8 (13/473)
Διευθυντές Ιατρικής υπηρεσίας	2,6 (12/473)
Καθηγητές / Επιμελητές	12,8 (60/473)
Ειδικευόμενοι	9,4 (44/473)
Διευθυντές / Προϊστάμενοι Διοικητικής υπηρεσίας	2,2 (10/473)
Διοικητικοί υπάλληλοι	3,2 (15/473)

Πίνακας 2. Αντιλήψεις των επαγγελματιών υγείας και των φοιτητών για το νοσηλευτικό επάγγελμα, τη στελέχωση σε νοσηλευτικό προσωπικό, το ρόλο της νοσηλευτικής εκπαίδευσης και το shock πραγματικότητας.

	Η αντίληψη για το νοσηλευτικό επάγγελμα						Η αντίληψη για τη στελέχωση σε νοσηλευτικό προσωπικό	
	Η νοσηλευτική είναι ένα επάγγελμα που η άσκησή του απαιτεί κριτική σκέψη		Ο νοσηλευτής είναι πάντα σε ετοιμότητα, γιατί επιβλέπει, αξιολογεί και συντονίζει πολλά πράγματα ταυτόχρονα που αφορούν ασθενείς και προσωπικό		Ο νοσηλευτής είναι απλά ένα εκτελεστικό όργανο, το οποίο δεν χρειάζεται ιδιαίτερες γνώσεις για να αντεπεξέλθει στις ανάγκες του επαγγέλματός του		Στα νοσηλευτικά τμήματα υπάρχει αναγκαίος αριθμός νοσηλευτικού προσωπικού για να καλύψει τις ανάγκες των ασθενών	
	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)
Διαφωνώ απόλυτα	15	2,0	12	1,6	437	58,2	296	40,5
Διαφωνώ	66	8,8	38	5	243	32,4	298	40,8
Συμφωνώ	392	52,2	368	48,9	48	6,4	120	16,4
Συμφωνώ απόλυτα	278	37	335	44,5	23	3,1	16	2,2
	Η αντίληψη για το ρόλο της νοσηλευτικής εκπαίδευσης						Shock πραγματικότητας	
	Οι νοσηλευτές όσο περισσότερο εκπαιδεύονται τόσο χάνουν το ενδιαφέρον τους για τη βασική φροντίδα του ασθενή		Η ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας εξαρτάται κυρίως από την ποιότητα εκπαίδευσης των επαγγελματιών που την παρέχουν		Καθήκον του νοσηλευτή αποτελεί η διατήρηση και ανανέωση των γνώσεων του μέσω της δια βίου εκπαίδευσης		Ύπαρξη αναντιστοιχίας της εικόνας του επαγγέλματος κατά την προπτυχιακή και την μετά το πτυχίο εποχή	
	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)
Διαφωνώ απόλυτα	250	33,5	25	3,4	13	1,7	13	2,5
Διαφωνώ	366	49,1	106	14,2	29	3,9	42	8,0
Συμφωνώ	98	13,1	328	44,1	314	41,8	277	53,1
Συμφωνώ απόλυτα	32	4,3	285	38,3	395	52,6	190	36,4

Πίνακας 3. Βίωμα αρνητικής προκατάληψης λόγω της επαγγελματικής ιδιότητας.

Συχνότητα βιώματος αρνητικής προκατάληψης λόγω της επαγγελματικής ιδιότητας	
Έχετε εμπειρίες αρνητικής προκατάληψης λόγω της επαγγελματικής σας ιδιότητας;	% (n/N)
Ποτέ	14,1 (74/526)
Σπάνια	32,5 (171/526)
Συχνά	49,6 (261/526)
Πάντα	3,8 (20/526)

Πίνακας 4: Συσχετίσεις των ερωτημάτων που συνθέτουν τον δείκτη στάσης έναντι του νοσηλευτικού επαγγέλματος με την κατηγορία πληθυσμού, το φύλο και την ηλικία.

Ερωτήσεις του δείκτη στάσης	Κατηγορία πληθυσμού		Ηλικία		Φύλο	
	Spearman r	P	Spearman r	P	Spearman r	P
Η Νοσηλευτική είναι ένα επάγγελμα που η άσκησή της απαιτεί κριτική σκέψη	-0,295	0,000	-0,276	0,000	NS	NS
Ο νοσηλευτής είναι πάντα σε ετοιμότητα γιατί επιβλέπει, αξιολογεί και συντονίζει πολλά πράγματα ταυτόχρονα που αφορούν ασθενείς και προσωπικό.	-0,325	0,000	-0,226	0,000	-0,092	0,012
Ο νοσηλευτής είναι απλά ένα εκτελεστικό όργανο και δεν χρειάζεται ιδιαίτερες γνώσεις για να ανταπεξέλθει στις ανάγκες του επαγγέλματός του.	-0,182	0,000	-0,159	0,000	-0,083	0,023